

AUTOREFERAT PRZEDSTAWIAJĄCY OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWYCH

Spis treści:

1. Dane personalne	2
2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe	2
3. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych	2
4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym	5
5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej	11
6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę	14
7. Inne informacje, ważne z jego punktu widzenia kariery zawodowej	22

1. Dane personalne

Imię i nazwisko: **Jarosław Durka**
Data i miejsce urodzenia: 20 grudnia 1970 r., Ostrzeszów

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe

- 24.06.2003 **Doktor nauk humanistycznych w zakresie historii**
Uniwersytet Opolski, Wydział Historyczno-Pedagogiczny, tytuł rozprawy doktorskiej: *Janusz Radziwiłł (1880-1967). Biografia polityczna*, promotor: prof. UO dr hab. Marek Masnyk, recenzenci: prof. zw. dr hab. Teresa Kulak, prof. UO dr hab. Leszek Kuberski. Wydana drukiem jako monografia.
- 22.06.1995 **Magister historii**
Uniwersytet Opolski, Wydział Filologiczno-Historyczny, Temat pracy: *Rezydenci i goście palacu Radziwiłłów w Antoninie*, opiekun: prof. Stanisław S. Nicieja.
- 3.10.2015 **Świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie Geografia**
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Geograficzno-Biologiczny.
- 9.01.2006 **Świadectwo ukończenia studiów podyplomowych w zakresie Wiedza o społeczeństwie**
Akademia Pedagogiczna im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydział Humanistyczny.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.

- 1.10.2022 – nadal Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Wydziale Nauk Społecznych (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów z przedmiotu: *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie i historii i teraźniejszości (szkoła ponadpodstawowa)*, wykładów i ćwiczeń z przedmiotu *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła podstawowa)*.
- 1.10.2021 – 30.09.2022 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Wydziale Nauk Społecznych (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów z przedmiotów: *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła*

- podstawowa), Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła ponadpodstawowa); ćwiczeń z przedmiotów: Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła podstawowa), Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła ponadpodstawowa), Dydaktyka historii w szkole podstawowej, Etyka i autorytet nauczyciela w edukacji i popularyzacji historii.*
- 1.03.2021 – 30.09.2021 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie ćwiczeń z przedmiotów: *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła podstawowa), Dydaktyka historii w szkole podstawowej.*
- 1.10.2020 – 28.02.2021 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów z przedmiotów: *Dydaktyka historii w szkole podstawowej, Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła podstawowa);* ćwiczeń z przedmiotu *Dydaktyka historii w szkole podstawowej.*
- 1.03.2020 – 30.06.2020 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów z przedmiotu *Główne kierunki badań dydaktyki historii.*
- 1.10.2019 – 29.02.2020 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów i ćwiczeń z przedmiotu *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie.*
- 1.10.2018 – 30.06.2019 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów z przedmiotów: *Dydaktyka historii w szkole podstawowej, Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie (szkoła podstawowa);* ćwiczeń z przedmiotu *Dydaktyka historii w szkole podstawowej.*
- 2.10.2017 – 30.06.2018 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów z przedmiotów: *Dydaktyka historii w szkole podstawowej, Zadania i funkcje szkoły w procesie wychowania na III i IV etapie nauczania;* ćwiczeń z przedmiotów: *Teoretyczne i praktyczne aspekty nauczania historii, Zadania i funkcje szkoły w procesie wychowania na III i IV etapie nauczania.* Koordynacja praktyki śródrocznej studentów III roku Historii.
- 1.02.2017 – 30.06.2017 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów z przedmiotów:

Dydaktyka historii w szkole podstawowej, Popularyzacja wiedzy historycznej; ćwiczeń z przedmiotów: Dydaktyka historii w szkole podstawowej, Rola nauczyciela historii w procesie wychowawczym, Teoretyczne i praktyczne aspekty nauczania historii.

- 1.10.2016 – 31.01.2017 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie ćwiczeń z przedmiotu *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie*.
- 24.03.2016 – 15.09.2016 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów i ćwiczeń z przedmiotu *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie*.
- 1.10.2015 – 9.02.2016 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie ćwiczeń z przedmiotu *Dydaktyka wiedzy o społeczeństwie*.
- 1.10.2013 – 12.02.2014 Uniwersytet Opolski. Wykładowca w Instytucie Historii (umowa zlecenie). Przeprowadzenie wykładów i ćwiczeń z przedmiotu: *Metodologia historii*.

Od 2017 r. pracuję na pełnym etacie jako nauczyciel w Szkole Podstawowej nr 1 im. Adama Mickiewicza w Myszkowie, a ponadto od 2019 r. na 1/3 etatu w Regionalnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie na stanowisku nauczyciel-doradca metodyczny z historii.

Wcześniej pracowałem jako nauczyciel w Liceum Ogólnokształcącym im. Mjr. Henryka Sucharskiego w Myszkowie (w roku szkolnym 1996/1997), w Gimnazjum nr 1 im. Mikołaja Kopernika w Myszkowie (w latach 2000-2017) i w Liceum Ogólnokształcącym im. Marii Skłodowskiej-Curie w Kozięglówach (w latach 2004-2009). Ponadto w latach 2007-2018 z powierzenia Burmistrza Miasta Myszkowa pełniłem funkcję doradcy metodycznego historii, pracując pod nadzorem merytorycznym Regionalnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie.

Moje doświadczenie zawodowe obejmuje też współpracę z Instytutem Pamięci Narodowej Oddziałem w Katowicach w ramach umów-zleceń (w latach 2006-2008), dotyczącą organizowania i prowadzenia działalności edukacyjnej w zakresie najnowszej historii Polski adresowanej do nauczycieli i uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, a następnie z Instytutem Pamięci Narodowej w Warszawie (w latach 2008-2015) polegającą na prowadzeniu lekcji tematycznych dla młodzieży, poświęconych historii najnowszej.

4. Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U.2016 poz. 882 ze zm. W Dz. U. z 2016 poz. 1311.):

a) tytuł osiągnięcia naukowego

Władze Polski „ludowej” wobec Jasnej Góry w latach 1945-1989

b) (autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa), recenzenci wydawniczy,

Jarosław Durka, Władze Polski „ludowej” wobec Jasnej Góry w latach 1945-1989, Warszawa–Katowice 2021, Instytut Pamięci Narodowej – Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Janusz Zbudniewek, prof. UAM dr hab. Konrad Białecki

c) omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Dziejami stosunków państwo-Kościół zainteresowałem się już w okresie pisania pracy doktorskiej, której bohaterem był Janusz Radziwiłł (1880-1967), polityk blisko związany z Kościołem katolickim. Praca nad tą biografią otworzyła przede mną kilka ciekawych tematów, których poznawaniu poświęciłem kolejne lata swojej aktywności naukowej. Jednak dopiero spotkanie z ojcami paulinami w 2006 r., przy okazji prezentowanej w Myszkowie wystawy Instytutu Pamięci Narodowej „1966 – Milenium kontra 1000-lecie. Obchody Milenium Chrztu Polski i Tysiąclecia Państwa Polskiego”, skonkretyzowało moje plany na przyszłość. Paulini z Leśniowa przygotowywali się wtedy do rocznicy koronacji figury Matki Bożej w swoim sanktuarium. Powstała myśl przeprowadzenia kwerendy archiwalnej w celu odnalezienia dokumentów aparatu bezpieczeństwa, wytworzonych w 1967 r. w związku z leśniowskimi uroczystościami kościelnymi. Efektem tych poszukiwań było wydanie w 2007 r. książki, w której jako autor jednego z rozdziałów opracowałem wybór materiałów Służby Bezpieczeństwa, powstałych w związku z koronacją figury Matki Bożej w 1967 r. Temat okazał się na tyle inspirujący, że przez wiele kolejnych lat prowadziłem poszukiwania w celu zgromadzenia dokumentów, świadczących o stosunku władz państwowych do paulinów. Okazało się, że zdecydowana większość działań była wymierzona przeciwko sanktuarium na Jasnej Górze, będącym jednym z głównych ośrodków religijnych Kościoła katolickiego w Polsce, a bez wątpienia najważniejszego sanktuarium maryjnego. Temat uznałem za bardzo ważny, dotyczył duchowej stolicy Polaków i centrum pielgrzymkowego o zasięgu światowym. Podczas pracy nad realizacją planu napisania monografii naukowej zgromadziłem spory materiał badawczy, którego opracowanie wymagało ode mnie lat pracy. W książce

wykorzystałem liczne źródła archiwalne i szeroką literaturę przedmiotu. Obok kwerend w archiwach państwowych przeprowadziłem badania w archiwach kościelnych, przede wszystkim na Jasnej Górze, w częstochowskiej kurii i w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. ks. Walentego Patykiewicza, ale także w Brdowie, Gnieźnie, Katowicach, Kielcach, Pile, Poznaniu, Tarnowie. Sporo dokumentów pochodzi z archiwów Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie, Katowicach, Radomiu, Białymstoku, Krakowie, Łodzi, Poznaniu i Wrocławiu. Tam przechowywane są m.in. materiały aparatu bezpieczeństwa. Do ciekawszych źródeł, z którymi się spotkałem, a które były dotąd rzadko wykorzystywane należą przechowywane dziś w archiwach Instytutu Pamięci Narodowej prace magisterskie, dyplomowe i egzaminacyjne Akademii Spraw Wewnętrznych w Warszawie i Wyższej Szkoły Oficerskiej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych im. Feliksa Dzierżyńskiego w Legionowie. Z bardzo wielu materiałów skorzystałem w Archiwum Akt Nowych w Warszawie i w Archiwum Państwowym w Częstochowie. Przeprowadziłem też kwerendę w archiwach w Bydgoszczy, Kaliszu, Katowicach, Kielcach, Krakowie, Lublinie, Łodzi, Opolu, Piotrkowie Trybunalskim, Poznaniu, Radzynie Podlaskim, Siedlcach, Zielonej Górze. Skorzystałem ze zbiorów bibliotek w Warszawie, Krakowie, Częstochowie, Lublinie, Wrocławiu i Kórniku. Wykorzystałem gromadzone przez siebie zbiory prywatne (maszynopisy, broszury i rzadkie druki). Ponadto przeanalizowałem zbiory prasy, liczne źródła drukowane (przemówienia, zbiory dokumentów i akty prawne), dzienniki, listy, pamiętniki, wspomnienia i wywiady. Wykorzystałem relacje ustne. Kwerendy archiwalne, biblioteczne, lektura źródeł drukowanych i opracowań uświadomiła mi jak obszerny jest materiał badawczy, dotyczący Sanktuarium Jasnogórskiego.

Podstawowym celem naukowym było możliwie obszerne, ale jednocześnie syntetyczne ukazanie działań dyktatury komunistycznej wobec Jasnej Góry w okresie istnienia Polski „ludowej”, uwzględnienie roli aparatu bezpieczeństwa, ale też różnych innych instytucji państwowych. Warto podkreślić, że mimo stosowanych represji, Jasna Góra z biegiem lat stawała się coraz bardziej popularna wśród pielgrzymów. Stanowiło to spory problem dla komunistów, którzy nie zdecydowali się na jakieś bardzo radykalne kroki, jak na przykład zamknięcie świątyni dla wiernych. Duże znaczenie w rozwoju sanktuarium miała oczywiście jego historyczna rola w dziejach Polski, ale też działania kardynała Stefana Wyszyńskiego, który przewidział dla tego miejsca kluczową rolę w programie milenijnym. Chociaż komuniści dostrzegali zagrożenia jakie istniały w związku z funkcjonowaniem sanktuarium już wcześniej, to od czasów Wielkiej Nowenny szczególnie intensywnie działali przeciw Jasnej Górze. Wzrosło zainteresowanie Służby Bezpieczeństwa, która starała się pozyskać agenturę zarówno wśród świeckich, zatrudnionych przez paulinów, jak i wśród zakonników. Komuniści różnymi środkami starali się ograniczyć działalność sanktuarium. Celem monografii było więc wskazanie całego wachlarza tych poczynań. Moim zamiarem było wykazanie w jaki sposób

komuniści chcieli wykorzystywać wszelkie konflikty i różnice interesów w samym zakonie, jak i między zakonem a kurią częstochowską. Kolejny istotny wątek to losy pielgrzymek na Jasną Górę. Moim celem było pokazanie jak zmieniała się polityka represyjna władz państwowych i aparatu bezpieczeństwa względem organizatorów pielgrzymek, jak i samych ich uczestników.

W swoich badaniach posługiwałem się metodą indukcyjną. Ustalałem wiarygodność źródeł w oparciu o skonfrontowanie ich z istniejącym już stanem wiedzy i dokumentami innej proveniencji. W związku z tym konfrontowałem źródła pozostałe po aparacie bezpieczeństwa, z tymi wytworzonymi przez administrację państwową, ale też z dokumentami kościelnymi i materiałem o charakterze wspomnieniowym. Pozwoliło mi to na sformułowanie ogólnych wniosków na temat działań komunistów wobec Jasnej Góry i paulinów. Z kolei ustalenie ogólnego obrazu sytuacji dało mi możliwość stosowania metody dedukcyjnej i zawężania poszukiwań na temat roli poszczególnych osób, szczegółów związanych ze stosowanymi środkami represyjnymi. W stosunku do poszczególnych okresów chronologicznych stosowałem też metodę porównawczą, aby pokazać jak z biegiem lat zmieniało się postępowanie władz komunistycznych.

Wynikiem przeprowadzonym badań było wykazanie, że Sanktuarium Jasnogórskie już od pierwszych miesięcy od zakończenia II wojny światowej stanowiło poważną przeszkodę w budowaniu przez komunistów państwa laickiego. Chociaż w pierwszych latach powojennych traktowali oni sanktuarium względnie łagodnie to wiadomo, że wiązało się to z koniecznością zainstalowania przez nich w Polsce systemu opartego na wzorcach sowieckich, rozprawienia się ze zbrojnym podziemiem antykomunistycznym i chęcią zyskania poparcia społecznego. Silne represje spotkały zakon już w 1950 r., kiedy skonfiskowano paulinom prawie 19 ha gruntów jasnogórskich, a protestujących zakonników aresztowano. Przy czym zrobiono to pod innym pretekstem. Bardzo zdecydowane działania przeciwko sanktuarium były widoczne po Jasnogórskich Ślubach Narodu w 1956 r. i w okresie Wielkiej Nowenny. Działania komunistów miały zarówno wymiar ogólnopolski, jak i lokalny. Dotyczyły one między innymi ograniczania ruchu pielgrzymkowego na Jasną Górę. Przede wszystkim chodziło o utrudnienie, a często uniemożliwienie, korzystania przez pątników z różnego rodzaju środków transportu. W tym celu np. wydawano zakazy wynajmowania samochodów, należących do zakładów spółdzielczych i państwowych. Kierowców jadących w kierunku Częstochowy szczególnie skrupulatnie kontrolowano, karano i tym samym zniechęcano do kontynuowania podróży. Jeśli chodziło o transport publiczny, to ograniczenia wiązały się np. z odmowami podstawiania pociągów i wagonów, zmniejszeniem liczby połączeń kolejowych z Częstochową. Ograniczenia dostępu do środków transportu miały na celu zmniejszenie ruchu pielgrzymkowego, ale nie spowodowały jego zatrzymania. Wprowadzono konieczność uzyskiwania urzędowej zgody na zorganizowanie pielgrzymki. Wydziały ds. wyznań, czyli

organy administracyjne odpowiedzialne za wydawanie tych zgód, najczęściej nie robiły tego. Hamowano wszelkie inicjatywy księży w tym zakresie. Zgadzano się tylko na te pielgrzymki, które miały wieloletnią tradycję. Wśród nich była pielgrzymka warszawska, uważana za najważniejszą. Komuniści dążyli do jej zmarginalizowania, a w szczytowym okresie represji do likwidacji. Jednak dzięki postawie organizatorów i samych pątników, nie udało się to. Wobec pielgrzymów stosowano różne formy nacisku. Jedną z nich była konieczność zgłaszania imiennych list uczestników pielgrzymek do władz administracji państwowej. Powodowało to słuszne obawy wyciągania konsekwencji służbowych w miejscach pracy wobec tych, którzy manifestowali swoją religijność. Inną przeszkodą był wymóg zapewnienia opieki medycznej, przy jednoczesnym nałożeniu na lekarzy ograniczeń co do obszaru wykonywania zawodu (do terenu województwa). Ponadto grupy pielgrzymów pod różnym pretekstem były na trasie zatrzymywane, a pątnicy byli legitymowani i fotografowani. Jeśli pielgrzymka nie spełniała wymogów formalnych, to za uczestnictwo w niej kierowano sprawy do kolegów ds. wykroczeń. Funkcjonariusze aparatu bezpieczeństwa fotografowali i filmowali pielgrzymów wchodzących do Częstochowy. Zmuszano organizatorów do wytyczania tras ubocznych, omijających centra miast. W poszczególnych grupach umieszczano agentów, których zadaniem było ustalenie personaliów poszczególnych pielgrzymów, a z czasem także dokonywanie różnych prowokacji. Do znanych przypadków z lat osiemdziesiątych należało: dewastacja sprzętu, podrzucanie alkoholu, pornografii i narkotyków.

Ponadto paulinów poddawano różnym presjom ekonomicznym i administracyjnym. Nakładano dodatkowe podatki, konfiskowano mienie, nakładano grzywny za łamanie przepisów. Buntujący się zakonnicy musieli liczyć się z konsekwencjami w postaci aresztowań, procesów sądowych i więzienia. Najbardziej wyrazistą postacią był przeor Jasnej Góry, o. Kajetan Raczyński. Władze państwowe w porozumieniu z aparatem bezpieczeństwa dokonywały kontroli i rewizji pomieszczeń klasztornych, szczególnie po doniesieniach na temat rzekomych samowoli budowlanych. Jednocześnie celowo pozostawiano w opłakanym stanie ulice dojazdowe do sanktuarium i przez lata bagatelizowano działalność tzw. „przypinaczy”, co miało psuć dobre imię miejsca.

Osobnym problemem było budowanie agentury wokół i wewnątrz sanktuarium przez aparat bezpieczeństwa. W pierwszych latach powojennych bezpiece trudno było pozyskać samych zakonników. Funkcjonariusze koncentrowali swoją uwagę na osobach zatrudnionych przez paulinów. Z czasem jednak, szczególnie już w latach sześćdziesiątych i później, bezpiece udało się pozyskać do współpracy paulinów, którzy szczegółowo informowali o życiu wewnątrz klasztorów, o wszelkich animozjach między zakonnikami, konfliktach między zakonem a kurią. Szczególnie dużym zainteresowaniem aparatu bezpieczeństwa cieszyli się młodzi, ambitni zakonnicy, których można było skusić np. obietnicą zgody na wyjazd

zagraniczny. Tajni współpracownicy sporządzali charakterystyki poszczególnych osób, a nawet zakładali podsłuch w pomieszczeniach klasztornych, gdzie miały obradować różne gremia. Z licznych źródeł wiadomo, że Służba Bezpieczeństwa na terenie klasztoru założyła także podsłuch telefoniczny i pokojowy. Wykorzystano do tego okres realizacji różnych prac remontowych, a później przygotowań do wizyty papieża Jana Pawła II. W szczytowym okresie inwigilacji, w drugiej połowie lat siedemdziesiątych, tajny współpracownik aparatu bezpieczeństwa został generałem zakonu. Cała grupa zakonników, niechętnych władzom komunistycznym, została wtedy poddana wewnętrznym restrykcjom zastosowanym przez nowego generała. Paulini ci wystosowali pismo do prymasa Polski. Na skutek tego nastąpiła interwencja kardynała Stefana Wyszyńskiego, który przerwał szkodliwą działalność generała zakonu i korzystając ze swoich specjalnych uprawnień ustanowił nowe władze. Ponieważ usunięty ze stanowiska generał odwoływał się w Watykanie, dopiero działania Jana Pawła II ostatecznie przywróciły porządek w zakonie. Nie bez znaczenia była działalność ojca generała Józefa Płatka i zgromadzonych wokół niego paulinów, którzy doskonale zorientowali się co do intencji niektórych osób współpracujących z bezpieką. Przypadek tej próby sił między komunistami a władzami kościelnymi został przeze mnie szczegółowo opisany w książce i wprowadzony do obiegu naukowego. Przeprowadziłem też badania na temat „Ósemek”, które prowadziły szeroką działalność na Jasnej Górze, pracując według wskazówek prymasa Stefana Wyszyńskiego. W książce opisałem rolę „Ósemek” i Instytutu Prymasowskiego, a także działania aparatu bezpieczeństwa przeciwko nim. Rola Instytutu Prymasowskiego stała się na tyle duża i groźna, że w 1958 r. komuniści zdecydowali się na siłowe wtargnięcie do jego pomieszczeń, konfiskatę materiałów poligraficznych, publikacji i wreszcie aresztowań. Sprawa ta odbiła się szerokim echem na całym świecie. Do podobnego skandalu na skalę międzynarodową doszło na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, kiedy komuniści podjęli próbę odgrozdzenia Sanktuarium Jasnogórskiego od centrum Częstochowy szeroką trasą szybkiego ruchu i sprowadzenia całego ruchu pielgrzymkowego do przejścia podziemnym tunelem.

Skala działań komunistów przeciwko Jasnej Górze jest porównywalna tylko z tym co robili wokół prymasa Stefana Wyszyńskiego i kardynała Karola Wojtyły. Dla przykładu mogę wskazać, że do tzw. zabezpieczenia tylko jednej z sierpniowych uroczystości w 1967 r. wyznaczono 115 funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa. Rok później 113 funkcjonariuszy i 21 tajnych współpracowników, a do zadań aparatu bezpieczeństwa należało obserwowanie klasztoru i terenu wokół, obserwowanie zachowania się pątników, sporządzanie dokumentacji fotograficznej, śledzenie dziennikarzy, korespondentów zagranicznych i dyplomatów, spisywanie numerów rejestracyjnych samochodów, dokumentowanie zaparkowanych samochodów służbowych, organizacja trzech tzw. punktów zakrytych. Umieszczona w nich

grupa obserwacyjna była wyposażona w aparaty odkryte i dokumenty legalizacyjne Centralnej Agencji Fotograficznej. W 1976 r. uroczystości kościelne w dniach 14-16 sierpnia i 24-26 sierpnia zabezpieczano siłami 634 funkcjonariuszy wszystkich pionów Komendy Wojewódzkiej Milicji Obywatelskiej w Częstochowie (czyli siłami całej jednostki) i 55 pracowników z innego terenu. Na czas pielgrzymek papieskich liczby te szły w tysiące. Kiedy w 1988 r. na Jasną Górę przybywała pielgrzymka akademicka, czekała na nich grupa 700 osób: 150 funkcjonariuszy Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej, 250 funkcjonariuszy Zmotoryzowanych Odwodów Milicji Obywatelskiej, 100 funkcjonariuszy prewencji, 100 funkcjonariuszy ruchu drogowego i 100 członków Ochotniczej Rezerwy Milicji Obywatelskiej. Do nadzoru i koordynacji działań aparatu bezpieczeństwa wykorzystano instalację telewizji przemysłowej z podłączonym magnetowidem. Funkcjonariusze mieli do dyspozycji dwa wozy z armatkami wodnymi, dwie automatyczne wyrzutnie granatów łzawiących, dwa reflektory olśniewające, jeden samobieżny miotacz gazu łzawiącego, a naczelnik Wydziału Kryminalistyki miał przygotować zespół do fotografowania i dokumentowania przebiegu zdarzeń oraz zachowania się pątników. To tylko przykłady realizacji zadań tzw. „zabezpieczania” uroczystości kościelnych na Jasnej Górze.

Mimo wielu lat pracy nad książką, mam przekonanie o potrzebie dalszych badań naukowych na temat Sanktuarium Jasnogórskiego. Wśród postulatów badawczych, jakie nasuwają się po ukończeniu książki, jest potrzeba opracowania biografii zakonników, którzy oparli się działaniom komunistów i w różny sposób byli represjonowani. W moim przekonaniu istotne jest też przygotowanie obszernych osobnych opracowań naukowych, poświęconych poszczególnym pielgrzymkom, np. poznańskiej, łódzkiej i kaliskiej. Kolejnym ważnym, a do tej pory słabo opracowanym tematem jest funkcjonowanie duszpasterstw, a szczególnie duszpasterstwa akademickiego w Częstochowie, które przecież często korzystało z gościnności Sanktuarium Jasnogórskiego. Uważam, że istnieje też potrzeba przeprowadzenia badań naukowych na temat historii instytucji walczących z Kościołem katolickim na terenie Częstochowy, powiatu częstochowskiego i województwa częstochowskiego, np. Wydziału ds. Wyznań Urzędu Wojewódzkiego w Częstochowie, czy lokalnych struktur aparatu bezpieczeństwa.

Książka wyznacza też kierunek badań nad innymi sanktuariami w krajach postkomunistycznych w Europie Środkowo-Wschodniej. Można tutaj wymienić na przykład narodowe sanktuarium Węgier, Máriapócs, narodowe sanktuarium Matki Bożej Siedmiobolesnej w Šastín-Stráže i Marianka na Słowacji, czy też sanktuarium maryjne Svätá Hora w czeskim mieście Przybram. Badania nad losami tych sanktuariów i innych wskażą skalę różnic i podobieństw w stosunku poszczególnych władz państwowych do miejsc kultu religijnego, centrów pielgrzymkowych, duchownych i pątników. Historia Jasnej Góry

pokazała, że ten stosunek był ściśle związany z represyjną polityką komunistów wobec Kościoła w Polsce, a Sanktuarium Jasnogórskie stanowiło ważny obszar działań aparatu bezpieczeństwa i innych powiązanych z nim instytucji państwowych, kierowanych przez partię komunistyczną.

5. Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

a) Współpraca z różnymi instytucjami w związku z zainteresowaniem historią regionalną

Pierwszą instytucją, z którą nawiązałem współpracę po obronie doktoratu było Muzeum Niepodległości w Warszawie. Współpraca z Muzeum Niepodległości była początkowo związana z pamięcią o bohaterze mojej pracy doktorskiej – Januszem Radziwiłłem, którego dawny pałac przy ul. Bielańskiej jest dzisiaj siedzibą muzeum. Dostyc szybko okazało się, że możliwości mojej aktywności są szersze niż rozwijanie wątków związanych z dawnym właścicielem obiektu (w tym czasie szykowałem wydanie doktoratu i rozszerzałem pracę na temat Radziwiłła). Ówczesny dyrektor muzeum był jednocześnie prezesem Polskiego Towarzystwa Etnologii Miasta. Zainteresował mnie działalnością towarzystwa, które wśród członków chętnie widziało historyków. Z kolei ja w ramach swojej pracy zawodowej w szkole zbierałem informacje o przeszłości miasta, w którym mieszkam i pracuję – Myszkowa. Prowadziłem kwerendy archiwalne. W ten sposób narodziła się współpraca. W 2006 r. zostałem członkiem towarzystwa i uczestniczyłem w organizowanych przez nie i przez Muzeum Niepodległości interdyscyplinarnych konferencjach naukowych. Podejmowana przeze mnie tematyka głównie dotyczyła historii regionalnej. Jednak najciekawsze, w mojej ocenie, opracowanie z tego okresu aktywności naukowej dotyczy Brytyjskiej Misji Wojskowej SOE w Polsce i w 2007 r. zostało opublikowane w paryskich „Zeszytach Historycznych” (zeszyt 161). Poruszona tam tematyka zdecydowanie wykraczała poza zagadnienia historii regionalnej. Konsekwencją tych moich zainteresowań było wejście we współpracę z Referatem Promocji, Kultury i Sportu Urzędu Miasta Myszków, dla którego wraz z historykami z Uniwersytetu Śląskiego i Akademii Jana Długosza w Częstochowie, pod kierunkiem dr hab. prof. UŚ Kazimierza Miroszewskiego przygotowaliśmy obszerną monografię miasta, a następnie założyliśmy czasopismo naukowe „Zeszyty Myszkowskie”, w którym przez kilka lat kontynuowaliśmy prace nad dziejami Myszkowa i okolic. Ostatnim efektem tych prac było wydanie monografii, przedstawiającej historię myszkowskich straży pożarnych „W służbie św. Floriana. Ochotnicze Straże Pożarne w Myszkowie (1916-2018)” wyróżnionej przez Komisję

Historyczną Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w XXVII Konkursie na pamiętniki, wspomnienia, relacje i opracowania „Z dziejów OSP”.

b) Aktywność w ramach Centralnego Projektu Badawczego Instytutu Pamięci Narodowej „Władze komunistyczne wobec Kościołów i związków wyznaniowych w Polsce w latach 1944-1989”

Moja współpraca z Instytutem Pamięci Narodowej rozpoczęła się od realizacji projektu edukacyjnego „Lekcje z historii najnowszej Polski”. Z czasem stałem się nauczycielem współpracującym z IPN w ramach umowy zlecenia, początkowo tylko z oddziałem w Katowicach, a później także z centralą w Warszawie. Nie ograniczałem się tylko do prowadzenia zleconych zajęć w szkołach. W miarę możliwości uczestniczyłem w konferencjach naukowych. Dalej podejmowałem tematykę regionalną, ale też z czasem, wraz ze wzrostem mojego zainteresowania historią stosunków państwo-Kościół, a szczególnie historią najnowszą Sanktuarium Jasnogórskiego, częściej publikowałem na ten temat. W 2013 r. zostałem zaproszony do udziału w Centralnym Projekcie Badawczym Instytutu Pamięci Narodowej w Warszawie, w którym wykazuję aktywność naukową do chwili obecnej, przygotowując zagadnienia konferencyjne i pisząc publikacje naukowe. Moje zainteresowania w tym projekcie dotyczą historii Kościoła katolickiego w regionie częstochowskim. Opublikowałem m.in. rozdziały w książkach: *Księża dla władzy groźni. Duchowni współpracujący z opozycją (1976-1989)*, T. II, red. R. Łatka (2020), *Biskupi w rzeczywistości politycznej Polski „ludowej”*, T. II, red. R. Łatka (2022), a także wydałem pod swoją redakcją: *Państwo-religia. Instytucje państwowe i obywatele wobec religii w Europie Środkowo-Wschodniej w XX wieku*, T. II, Kalisz 2018, gdzie zamieściłem tekst *Druga pielgrzymka Jana Pawła II do Polski w świetle informacji z ośrodków i komitetów PZPR województwa częstochowskiego*.

c) Staż w Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. Ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie

Konsekwencją mojej działalności naukowej, zarówno w tematyce historii regionalnej, jak też historii Kościoła, było nawiązanie współpracy z Archiwum Archidiecezji Częstochowskiej im. Ks. Walentego Patykiewicza w Częstochowie. Od 3 września 2018 r. do 7 stycznia 2019 r. odbywałem tam staż naukowy pod kierunkiem ks. dyrektora dr. Jacka Kapuścińskiego. Tematem badawczym stażu była inwentaryzacja spuścizny naukowej Edwarda Józefa Grygosińskiego – badacza dziejów Częstochowy i powiatu częstochowskiego. Dodatkowymi pracami badawczymi były kwerendy naukowe dotyczące zagadnień: Władze Polski „ludowej” wobec Sanktuarium Jasnogórskiego w latach 1945-1989, Aparat bezpieczeństwa PRL przeciw próbom kultywowania pamięci Józefa Piłsudskiego, Marian Michalczyk (1924-1991) – żołnierz Armii Krajowej, Delegatury Sił Zbrojnych i przywódca Ligi Walki Patriotów Polskich.

W trakcie stażu m.in. zapoznałem się z metodami porządkowania i inwentaryzacji materiałów archiwalnych, gromadziłem materiał badawczy do biogramu Edwarda Józefa Grygosińskiego. W trakcie stażu złożyłem do druku dwa rozdziały w monografiach, a także wspólnie z ks. dr Jackiem Kapuścińskim opracowywałem inwentarz spuścizny pisarskiej Edwarda Józefa Grygosińskiego.

d) Staż naukowy na Wydziale Historii, Politologii i Bezpieczeństwa Narodowego Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu im. Łesi Ukrainki w Łucku (Ukraina)

Przez cały czas swojej aktywności naukowej kontynuowałem rozpoczęte w okresie przygotowania pracy doktorskiej badania na temat historii ziemiaństwa, a szczególnie rodu Radziwiłłów. W tym celu podejmowałem kwerendy w archiwach ukraińskich w Łucku i w Równem. Na Wołyniu znajdowały się kiedyś majątki ziemskie Janusza Radziwiłła. Zebrany materiał archiwalny znacznie wykracza poza historię rodu Radziwiłłów i pozwolił mi na przygotowanie kilku opracowań, dotyczących Wołynia w okresie międzywojennym. Ze względu na moje kompetencje w zakresie znajomości historii Wołynia i historii szkolnictwa, zostałem członkiem w dwóch zespołach projektów zgłoszonych do Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki: w 2016 r. „Nauczyciele na Wołyniu w dwudziestoleciu międzywojennym, jako elita intelektualna, społeczna i kulturalna. Studium biograficzne” i w 2019 r. „Życie codzienne nauczycieli na Wołyniu w dwudziestoleciu międzywojennym”.

Nawiązałem też kontakty z historykami z Wydziału Historii, Politologii i Bezpieczeństwa Narodowego Wołyńskiego Narodowego Uniwersytetu im. Łesi Ukrainki w Łucku. Zainteresowali się moimi badaniami na temat Radziwiłłów i Wołynia, ale także moim doświadczeniem dydaktycznym. W związku z tym zostałem zaproszony do odbycia stażu naukowo-dydaktycznego na tym uniwersytecie. Celem stażu było podwyższenie kompetencji naukowych i pedagogicznych poprzez prowadzenie kwerend w archiwach na Ukrainie, zapoznanie się z systemem edukacji historycznej w Ukrainie, wymiana doświadczeń z pracownikami uniwersytetu w zakresie badań naukowych, praktyki dydaktycznej, a także współczesnych tendencji w doskonaleniu procesu dydaktyczno-wychowawczego, uczestnictwo w spotkaniach naukowych, prowadzenie zajęć dydaktycznych dla studentów uniwersytetu. Staż rozpoczął się 7 lutego 2022 r., a zakończył 7 marca 2022 r. W dniu 23 lutego tego roku, podczas spotkania naukowców, otrzymałem od dziekana pisemne podziękowanie za aktywny udział w życiu naukowym Wydziału Historii, Politologii i Bezpieczeństwa Narodowego.

e) Uczestnictwo w naukowych projektach badawczych Polskiej Akademii Nauk

W latach 2011-2012 uczestniczyłem w projekcie „Społeczeństwo II Rzeczypospolitej. Nowa próba syntezy”, realizowanym przez Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk w Warszawie. W ramach projektu przygotowałem dwa wystąpienia

konferencyjne, a później dwie publikacje w działach tematycznych: „Praca i społeczeństwo II Rzeczypospolitej” i „Margines społeczny II Rzeczypospolitej”. W tomie podsumowującej pierwszy z tematów opublikowałem rozdział pt. „Wynagrodzenia pracowników w majątku ziemskim Nieborów Janusza Radziwiłła w latach 30. XX w.”, a w drugim rozdział pt. „Margines społeczny południowej Wielkopolski w dwudziestoleciu międzywojennym w publicystyce «Gazety Ostrzeszowskiej»”.

6. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

6.1 Osiągnięcia dydaktyczne

a) Od 2000 r. jestem nauczycielem stale pracującym w szkołach. Mam spore doświadczenie, które dotyczy zarówno szkoły podstawowej, liceum ogólnokształcącego, a także zlikwidowanych już gimnazjów. Chcąc zainteresować uczniów historią stosuję zarówno tradycyjne, jak i nowoczesne metody nauczania. Zorganizowałem wiele konkursów o zasięgu powiatowym i regionalnym dla uczniów szkół gimnazjalnych i szkół podstawowych. Realizuję szkolne projekty, jak i innowacje pedagogiczne. Moi uczniowie odnoszą sukcesy w konkursach rangi wojewódzkiej. W 2010 r. otrzymałem nagrodę Burmistrza Miasta Myszkowa w uznaniu szczególnego wkładu w dzieło wychowania młodego pokolenia, za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze i dotychczasową pracę na rzecz dzieci i młodzieży. W 2015 r. otrzymałem nagrodę Śląskiego Kuratora Oświaty za szczególne osiągnięcia dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, w 2019 r. Medal Komisji Edukacji Narodowej, a w 2022 r. nagrodę Ministra Edukacji i Nauki za wybitne osiągnięcia w pracy dydaktycznej i wychowawczej.

b) W latach 2015-2020 byłem promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim mgr Anety Aleksandry Dudy w Akademii Pomorskiej w Słupsku. Promotorem był prof. dr hab. Piotr Kołakowski. Ze względu na biegłą znajomość tematyki radziwiłłowskiej zostałem poproszony do współpracy. Moje promotorstwo polegało na stałych konsultacjach, wspólnym wyjeździe na kwerendę naukową na Ukrainę i wniesieniu uwag do roboczych wersji maszynopisu pracy. Obrona zakończyła się sukcesem. Senat Akademii na wniosek Komisji Doktorskiej podjął uchwałę o wyróżnieniu rozprawy doktorskiej „Ordynat ołycki Janusz Radziwiłł i jego rodzina. Społeczno-ekonomiczny obraz polskiej rodziny arystokratycznej od II połowy XIX w. do 1939 roku”.

Od 2018 r. jestem też promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim Karola Paterskiego na Wydziale Nauk Pedagogicznych Dolnośląskiej Szkoły Wyższej we Wrocławiu. Temat pracy to „Tradycja i tożsamość. Działalność edukacyjna współczesnych towarzystw genealogicznych w Polsce”.

c) W roku akademickim 2013/2014 rozpocząłem współpracę dydaktyczną z Instytutem Historii Uniwersytetu Opolskiego. Kontynuowałem ją od roku akademickiego 2015/2016,

prowadząc wykłady i ćwiczenia z różnych przedmiotów z zakresu dydaktyki historii i wiedzy o społeczeństwie. W badaniach ankietowych otrzymuję wysokie oceny realizacji zajęć. W pięciostopniowej skali, w semestrze zimowym roku akademickiego 2020/2021 otrzymałem wynik 4.82, a w semestrze letnim 5.0; w semestrze zimowym roku akademickiego 2021/2022 otrzymałem wynik 5.0.

d) Doświadczenie nauczycielskie wykorzystałem m.in. we współpracy z wydawnictwem edukacyjnym Nowa Era, które przygotowywało obudowę dydaktyczną dla serii podręczników dla gimnazjów „Śladami przeszłości”. W związku z tym jestem autorem 5 zadań do zeszytu ćwiczeń (J. Durka, D. Hoszman, I. Janicka, M. Kruczek, M. Maculewicz, T. Maćkowski, M. Słowik, M. Wódkowski, *Śladami Przeszłości. Zeszyt ćwiczeń do historii dla klasy pierwszej gimnazjum*, Straszyn 2009, Warszawa 2012, Warszawa 2015); rocznego planu pracy w klasie III gimnazjum, opublikowanego w: *Książka Nauczyciela 3. Materiały pomocnicze w przygotowaniu lekcji historii*, Warszawa 2011, s. 4-19; scenariuszy lekcji opublikowanych w Biuletynie Internetowym dla Nauczycieli Historii: *Decyzje Wielkiej Trójki. Scenariusz lekcji w wykorzystaniu burzy mózgów i dramy Zdobycie władzy przez komunistów. Scenariusz lekcji z wykorzystaniem analizy SWOT* (obydwa scenariusze w „Biuletynie Internetowym dla Nauczycieli Historii” 2007, nr 3); a także kart pracy ucznia: *Przemiany polityczne i gospodarcze w latach 1989-1993. Karta pracy ucznia*, Biuletyn Internetowy dla Nauczycieli Historii w Gimnazjum, nr 5, Wydawnictwo Nowa Era, 2008; *Europa po 1989 roku. Karta pracy ucznia*, Biuletyn Internetowy dla Nauczycieli Historii w Gimnazjum, nr 5, Wydawnictwo Nowa Era, 2008; *Rozpad ZSRR i jego skutki. Karta pracy ucznia* (wszystkie karty pracy opublikowane w „Biuletynie Internetowym dla Nauczycieli Historii w Gimnazjum” 2005, nr 5).

6.2 Osiągnięcia organizacyjne

Od 2012 r. podejmuję działania w zakresie organizacji konferencji naukowych. W większości ich tematyka łączyła moje zainteresowania historią regionu z obowiązkami doradcy metodycznego. Wśród odbiorców byli więc nie tylko naukowcy, ale też nauczyciele. Kilka z tych konferencji miało charakter naukowy. W latach 2012-2013 zorganizowałem dwie interdyscyplinarne konferencje naukowe „Rodzina – jej sukcesy i porażki”. Do Myszkowa, miasta bez żadnego ośrodka akademickiego, przybyli naukowcy w różnych ośrodków i przedstawili referaty dotyczące historii rodzin i historii wychowania. Drugą z tych konferencji organizowałem już we współpracy z prof. Kazimierzem Miroszewskim z Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego. W 2012 r. w RODN „WOM” w Częstochowie współorganizowałem konferencję naukową „Konstanty Wolny i autonomia Województwa Śląskiego w dwudziestoleciu międzywojennym”. Działanie to było powodowane faktem, że w województwie śląskim obchodzono rok Konstantego Wolnego. Bardzo bliska moim zainteresowaniom był konferencja naukowa pt. „Relacje państwo-Kościół katolicki na terenie

diecezji częstochowskiej w latach 1945-1989. Myszków i okolice”. Odbyła się w parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Myszkowie-Mijaczowie. Patronat honorowy sprawował dyrektor Instytutu Pamięci Narodowej Oddziału w Katowicach, a patronat medialny Tygodnik Katolicki „Niedziela”. Podczas konferencji wygłoszono referaty dotyczące losów Kościoła katolickiego w Myszkowie i w okolicznych miejscowościach w czasach Polski „ludowej”.

W 2015 r. wchodziłem w skład Komitetu Organizacyjnego konferencji naukowej „Strajki szkolne na ziemiach polskich w pierwszej dekadzie XX wieku”, organizowanej przez Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk.

Lokalnie dużym wydarzeniem była współorganizowana przeze mnie konferencja naukowa „25 lat samorządu terytorialnego w Polsce”. Na zaproszenie organizatorów pozytywnie odpowiedzieli historycy, politolodzy i przedstawiciele miast partnerskich Myszkowa. Przedstawiono referaty analizujące dorobek poszczególnych władz samorządowych w powiecie myszkowskim, a także nakreślono perspektywy rozwoju samorządowości w aspekcie gospodarczym i prawnym. Ponadto podczas konferencji można było porównać rozwój samorządów w Polsce i w innych krajach postkomunistycznych. W 2016 r. ponownie współorganizowałem konferencję naukową w RODN „WOM”. Tematem konferencji były „Rody i ich rola w aktywizowaniu społeczności lokalnej w przeszłości”. Patronat objęli: Śląski Kurator Oświaty i Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego. W tym samym roku wraz z prof. Kazimierzem Miroszewskim z Instytutu Historii Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, przy wsparciu RODN „WOM w Częstochowie i Burmistrza Miasta Myszkowa, współorganizowałem konferencję naukową „Stan wojenny na ziemi myszkowskiej”. Natomiast dwa lata później współorganizowałem rocznicową konferencję naukową „Ziemi myszkowskiej drogi do niepodległości”. Konferencja wpisywała się w obchody 100. rocznicy odzyskania niepodległości i cieszyła się dużym zainteresowaniem mieszkańców.

6.3 Osiągnięcia popularyzujące naukę

a) W Regionalnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli „WOM” w Częstochowie, w ramach pracy doradcy metodycznego z historii współorganizowałem 12 konferencji popularnonaukowych (w tym rocznicowych): „Józef Piłsudski w tradycji i kulturze” (11 czerwca 2018 r., Myszków), „Patriotyzm żołnierzy polskich w walce o niepodległość” (9 maja 2018 r., Myszków), „Są w życiu rzeczy ważniejsze niż samo życie – o patriotyzmie Józefa Piłsudskiego” (19 marca 2018 r., Częstochowa), „Cienie i blaski powstania kościuszkowskiego” (8 czerwca 2017 r., Częstochowa), „Wokół twórczości Henryka Sienkiewicza w edukacji” (7 czerwca 2016 r., Myszków), „Henryk Sienkiewicz i rola jego twórczości w edukacji” (9 grudnia 2015 r., Częstochowa), „Z dziejów Myszkowa od XIX do XXI wieku” (współorganizatorami były m.in.: Instytut Historii Uniwersytetu Śląskiego

i Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, patronat honorowy objął Burmistrz Miasta Myszkowa, 12 listopada 2014 r., Myszków), „Rok 2014 – rokiem Henryka Sławika” (28 października 2014 r., Częstochowa), „Kardynał August Hlond – salezjanin, biskup katowicki, prymas Polski” (6 czerwca 2013 r., Częstochowa), „Krajobrazy kulturowe małej ojczyzny – edukacja regionalna w szkole” (współorganizatorem było Kuratorium Oświaty Delegatura w Częstochowie, 6 maja 2010 r., Częstochowa), „Moja lekcja historii w 70. rocznicę wybuchu II wojny światowej” (współorganizatorami były: Akademia im. J. Długosza w Częstochowie, Muzeum Częstochowskie – Ośrodek Dokumentacji Dziejów Częstochowy, Instytut Pamięci Narodowej Oddział w Katowicach – Punkt Konsultacyjny w Częstochowie, 23 września 2009 r., Częstochowa); „Miejsca pamięci w Częstochowie i ich rola w wychowaniu dzieci i młodzieży” (26 marca 2009 r., Częstochowa).

b) 26 listopada 2020 r. na zaproszenie Ośrodka Badań nad Pamięcią Zbiorową i Studiów Muzealnych, Muzeum Historii Polski i Fundacji im. Janusza Kurtyki, w ramach programu „Patriotyzm Jutra 2020” uczestniczyłem w dyskusji online w ramach projektu „Czartoryscy i Radziwiłłowie - ludzie, miejsca, kolekcje”. Dyskusja odbyła się na kanale YouTube (patron medialny: Blogpress.pl).

c) Od 2009 r. jestem członkiem Rady Programowej Myszkowskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku i uczestniczę w tworzeniu programu zajęć dostosowanego do potrzeb słuchaczy. W 2018 r. rada otrzymała nagrodę zbiorową „Promotor Myszkowa”. W ramach swojej działalności popularyzatorskiej wygłosiłem 3 wykłady inauguracyjne dla MUTW: „Książę Janusz Radziwiłł (1880-1967)” (23 września 2020 r. podczas uroczystości rozpoczęcia roku akademickiego 2020/2021), „Ignacy Jan Paderewski - artysta i polityk” (26 września 2018 r. podczas uroczystości rozpoczęcia roku akademickiego 2018/2019) i „Tradycje Kościoła katolickiego w Myszkowie” (18 lutego 2011 r. podczas uroczystości rozpoczęcia roku akademickiego 2011/2012). Ponadto przeprowadziłem wykłady, będące częścią programu zajęć w poszczególnych latach: „Jasna Góra w materiałach bezpieki Polski Ludowej” (13 marca 2019 r.), „Ruch oazowy w okresie Polski Ludowej w materiałach Urzędu do Spraw Wyznań” (19 kwietnia 2017 r.), „Ordynaci ołyccy w historii Polski i Ukrainy” (11 października 2017 r.), „Aktywność społeczna Polaków na Wołyniu w II RP” (5 października 2016 r.), „Aktywność społeczna Polaków na Wołyniu w II RP” (5 października 2016 r.), „Sylwetka polskiego arystokraty – Janusz Radziwiłł (1880-1967)” (6 listopada 2013 r.), „Mniejszość polska w Rumunii” (30 marca 2011 r.), „Działania władz Polski Ludowej wobec Ojców Paulinów z Jasnej Góry” (24 marca 2010 r.), „Losy Polaków wywiezionych do ZSRR w czasie II wojny światowej i po wojnie” (17 marca 2009 r.), „Wokół historii Myszkowa - Myszków po 1945 r.” (2 grudnia 2009 r.).

d) Wygłosiłem wykłady popularnonaukowe podczas sesji popularnonaukowych i na zaproszenie różnych instytucji. Były to następujące wystąpienia:

- wykład „Recepcja społeczna pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do Polski”, podczas sesji popularnonaukowej „Na drodze do wolności. Pierwsza pielgrzymka Jana Pawła II na Jasnej Górze w 1979 r.”, zorganizowanej przez Oddział Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach, Jasnogórski Instytut Maryjny oraz Stowarzyszenie Solidarność i Niezawisłość (Częstochowa, 22 czerwca 2019 r.);
- wykład przed rekonstrukcją „Ikar – stan wyjątkowy”, stanowiącą podsumowanie projektu edukacyjnego „Nadzieja, Zwycięstwo”, organizowanego m.in. przez Kuratorium Oświaty w Katowicach Delegatura w Częstochowie, Jasnogórski Instytut Maryjny, Region Częstochowski NSZZ „Solidarność”, Stowarzyszenie DUMNI Z POLSKI, Regionalny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli WOM w Częstochowie, Samorządowy Ośrodek Doskonalenia w Częstochowie, Muzeum Monet i Medali im. Jana Pawła II w Częstochowie (Częstochowa, 8 listopada 2019 r.);
- wykład „Historia społeczności żydowskiej w Myszkowie” w ramach akcji społeczno-edukacyjnej Żonkile, zorganizowanej przez Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN oraz lokalnie Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Myszkowie (Myszków, 17 kwietnia 2018 r.);
- wykład „Działalność konspiracyjna Izabelli (Belalli – odznaczonej medalem Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata), Edmunda i Janusza Radziwiłłów” w Muzeum w Nieborowie i Arkadii Oddziale Muzeum Narodowego w Warszawie (Nieborów, 11 marca 2017 r.);
- wykład „Powstanie w getcie warszawskim” w ramach akcji społeczno-edukacyjnej Żonkile, organizowanej przez Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN oraz lokalnie Miejską i Powiatową Bibliotekę Publiczną w Myszkowie (Myszków, 19 kwietnia 2017 r.);
- prelekcja „Ksiądz Marian Gołąbek (1934-2015) – kapelan Solidarności Rolników Indywidualnych” podczas gminnej uroczystości rocznicowej, poświęconej uczczeniu ofiar stanu wojennego (Żarnowiec, 10 grudnia 2017 r.);
- wykład „Oddział Władysława Musialika „Bolesława” „Żeliszawskiego” podczas obchodów Narodowego Dnia „Żołnierzy Wyklętych” w Myszkowie (Myszków, 28 lutego 2016 r.);
- wykład „Początki NSZZ Solidarność w Myszkowie” podczas uroczystych obchodów 35-lecia „Solidarności” (Myszków, 11 października 2015 r.);
- wykład „Harcercz Władysław Żyła i jego działalność konspiracyjna w okresie II wojny światowej” w Kościele p.w. Miłosierdzia Bożego w Parafii św. Anny w Myszkowie-Będuszu (Myszków, 18 września 2011 r.);
- wykład „Losy Polaków wywiezionych do ZSRR w czasie II wojny światowej” podczas sesji popularnonaukowej w Miejskim Domu Kultury w Myszkowie. Sesji towarzyszyło spotkanie

z przedstawicielami Rodzin Katyńskich oraz uroczyste sadzenie dębów katyńskich na terenie parafii Narodzenia NMP w Myszkowie. Honorowy patronat nad obchodami 70. Rocznicy Zbrodni Katyńskiej objął Prezydent RP Lech Kaczyński (Myszków, 19 kwietnia 2010 r.);

- wykład „Dzieje herbu polskiego” w Miejskim Domu Kultury w Myszkowie (Myszków, 10 listopada 2008 r.);
- wykład „Walki o pałac Radziwiłłów i Bank Polski w czasie Powstania Warszawskiego” w Muzeum Niepodległości w Warszawie (Warszawa, 21 sierpnia 2006 r.).

Ponadto uczestniczyłem w dwóch spotkaniach promujących moją książkę „Janusz Radziwiłł 1880-1967. Biografia polityczna”. Pierwsze odbyło się 8 lutego 2012 r. w Muzeum Niepodległości w Warszawie, a drugie 16 marca 2012 r. w Muzeum Miasta Ostrowa Wielkopolskiego.

e) Wystąpiłem w dwóch programach telewizyjnych, w których popularyzowałem historię Myszkowa. 1 lipca 2017 r. w „Studio 3 na lato” (TVP3 Katowice) opowiadałem o historii Myszkowa, a 30 czerwca 2018 r., też w „Studio 3 na lato” (TVP3 Katowice), opowiadałem o historii fabryki papieru w Myszkowie.

Natomiast podczas prac nad monografią miasta Myszkowa udzieliłem wywiadów dziennikarzom lokalnej prasy: „O pierwszej monografii Myszkowa” (wywiad udzielony Marcinowi Pilisowi), „Kurier Jurajski” , nr 46/10 z 18 listopada 2010 r., s. 18; „Zacznie od bedekera (wywiad udzielony Krzysztofowi Sulidze), „Dziennik Zachodni w Myszkowie”, nr 49 z 8 grudnia 2006 r., s. 4-5.

f) Jako doradca metodyczny z historii publikuję w „Częstochowskim Biuletynie Oświatowym” i „Konińskim Kurierze Oświatowym”. Są to branżowe, popularnonaukowe czasopisma dla nauczycieli.

- 1) *Miejsce pamięci narodowej w edukacji a tradycja Jasnej Góry jako polskiego symbolu wolności – próba refleksji*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2009, nr 2, s. 22-25.
- 2) *Pacyfikacja w kopalni „Wujek” – minęło 29 lat*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2010, nr 4, s. 17-19.
- 3) *Wielka i mała historia wśród nas. Wokół wielopłaszczyznowości zjawisk historycznych w edukacji regionalnej*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2010, nr 2, s. 12-15.
- 4) *Inspektorat Częstochowski Armii Krajowej*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2010, nr 1, s. 17-21.
- 5) *Unia lubelska i jej skutki (scenariusz lekcji historii w drugiej klasie liceum ogólnokształcącego)*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2010, nr 4, s. 20-22.
- 6) *Agresje Rosji bolszewickiej i ZSRR do 1939 r. – scenariusz lekcji historii w trzeciej klasie liceum ogólnokształcącego*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2010, nr 1, s. 16-19.
- 7) *„Prawda i kłamstwo o Katyniu” – publikacja na podsumowanie konkursu*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2010, nr 4, s. 24-25.

- 8) *Z dziejów mniejszości polskiej w Rumunii. W dwudziestoleciu międzywojennym i obecnie*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2011, nr 2, s. 17-19.
- 9) *Scenariusz lekcji historii w szkole ponadgimnazjalnej. Temat: Antykomunistyczne podziemie zbrojne w Polsce*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2012, nr 3, s. 68-74.
- 10) *Spór o hold pruski – scenariusz lekcji historii w drugiej klasie liceum ogólnokształcącego*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2012, nr 1, s. 26-27.
- 11) *Test sprawdzający z historii dla szóstej klasy szkoły podstawowej*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2012, nr 2, s. 26-27.
- 12) *Wielka Emigracja. Scenariusz lekcji historii w III klasie gimnazjum*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2012, nr 4, s. 63-69.
- 13) *Tadeusz Kościuszko. Test pisemny dla szóstoklasistów*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2012, nr 3-4, s. 34.
- 14) *Scenariusz lekcji historii dla gimnazjum. Hasło programowe: Rzeczpospolita w XVIII w. Temat: August II i August III – królowie Rzeczypospolitej*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2013, nr 1, s. 33-34.
- 15) *Teodor Cieszkowski (1833–1863) – bohater powstania styczniowego*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2013, nr 1, s. 54-56.
- 16) *Powstańcy styczniowi – próba charakterystyki zbiorowej. Scenariusz lekcji fakultatywnej w III klasie gimnazjum*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2013, nr 2, s. 75-78.
- 17) *Henryk Sławik (1894-1944). Rys biograficzny do wykorzystania podczas zajęć dydaktyczno-wychowawczych w szkole*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2014, nr 3, s. 55-56.
- 18) *Jurajskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych – rys historyczny*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2015, nr 1, s. 85-85.
- 19) *Zbrodnia katyńska – rocznicowa konferencja popularnonaukowa upamiętniająca ofiary sowieckiego totalitaryzmu*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2015, nr 2, s. 43-44.
- 20) *Polska i Polacy w latach 1960-1918. Test z I i II etapu XII Powiatowego Konkursu Historycznego dla Gimnazjów zorganizowanego przez Jurajskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych w roku szkolnym 2014/2015*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2015, nr 4, s. 16-23.
- 21) *Unia Europejska. Test z I etapu Powiatowego Konkursu z Wiedzy o Społeczeństwie dla Gimnazjów zorganizowanego przez Jurajskie Stowarzyszenie Nauczycieli Twórczych w roku szkolnym 2014/2015*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2015, nr 3, s. 20-23.
- 22) *Unia Europejska – polityka i gospodarka. Test z VIII Powiatowego Konkursu z Wiedzy o Społeczeństwie dla Gimnazjum pod patronatem Jurajskiego Stowarzyszenia Nauczycieli Twórczych w roku szkolnym 2014/2015 w Myszkowie (woj. śląskie)*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2015, nr 1, s. 43-44.
- 23) *Działalność rodzin Bauerertzów i Steinhagenów dla społeczności lokalnej Myszkowa*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2017, nr 1, s. 28-30.
- 24) *Gra miejska dla szóstoklasistów „Historia Myszkowa muralami pisana”*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2017, nr 1, s. 30-34.
- 25) *Przez dzieje Polski – test z regionalnego konkursu dla uczniów dotychczasowych gimnazjów i uczniów szkół podstawowych organizowanego w Myszkowie*, „Koniński Kurier Oświatowy” 2018, nr 4, s. 8-11.
- 26) *Metoda sześciu kapeluszy Edwarda de Bono w edukacji historycznej w szkole podstawowej*, „Częstochocki Biuletyn Oświatowy” 2022, nr 3, s. 31-33.

- 27) *Tworzenie krótkich i długich wypowiedzi pisemnych – propozycja zastosowania strategii RAFT w edukacji historycznej*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2021, nr 4, s. 29-30.
- 28) *Dzieje Jasnej Góry i duszpasterstwa akademickiego w PRL w edukacji historycznej na temat relacji państwo-Kościół. Wybór tekstów źródłowych – część 1*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2021, nr 4, s. 77-79.
- 29) *Władze województwa katowickiego wobec Kościoła katolickiego na początku 1971 r. Tekst źródłowy do nauki historii*, „Częstochowski Biuletyn Oświatowy” 2022, nr 1, s. 7-9.

Od 2009 r. jestem też członkiem Rady Programowej „Częstochowskiego Biuletynu Oświatowego”.

Opublikowałem 2 artykuły w ogólnopolskim czasopiśmie „Wiadomości Historyczne”:

- 1) *Kilka uwag nauczyciela historii* (na kanwie dyskusji wokół referatów wygłoszonych na sympozjum „Idea zjednoczonej Europy w edukacji historycznej w Polsce” w ramach 17. Powszechnego Zjazdu Historyków Polskich), „Wiadomości Historyczne” 2005, nr 1, s. 55-56.
- 2) *Inscenizacja szkolna z okazji święta Konstytucji 3 Maja*, „Wiadomości Historyczne” 2006, nr 1, s. 37-43.

g) W 2004 r. dla Internetowego Centrum Zasobów Edukacyjnych Ministerstwa Edukacji Narodowej Scholaris.pl opracowałem:

- 1) *Polskie drogi do niepodległości – scenariusz akademii z okazji dnia 11 Listopada*;
- 2) *Koziegłowy – mała ojczyzna średniowiecza. Scenariusz lekcji historii w klasie I liceum ogólnokształcącego w zakresie podstawowym*.

W 2006 r.:

- 1) *Rzym walczący. Test sprawdzający umiejętność interpretacji tekstu źródłowego w I klasie gimnazjum*;
- 2) *Polska w Unii Europejskiej. Spojrzenie z perspektywy czasu – scenariusz lekcji wiedzy o społeczeństwie w liceum ogólnokształcącym*;
- 3) *Historia i kultura Żydów na przykładzie mojego regionu – scenariusz projektu edukacyjnego z historii w liceum ogólnokształcącym dla uczniów klas I-III*;
- 4) *Ulicami Myszkowa. Wycieczka edukacyjna*;
- 5) *Polska i świat w epoce oświecenia – konkurs historyczny dla szkół gimnazjalnych*;
- 6) *Dwory i dworki szlacheckie ziemi koziegłowskiej metodą portfolio - scenariusz realizacji zajęć z historii w II klasie liceum ogólnokształcącego*;
- 7) *Historia i czas – scenariusz lekcji historii w pierwszej klasie liceum ogólnokształcącego*;
- 8) *Sejm Wielki i jego reformy – scenariusz lekcji historii w drugiej klasie liceum ogólnokształcącego*;
- 9) *Reformacja w Europie w świetle źródeł – scenariusz lekcji historii w II klasie liceum ogólnokształcącego*;
- 10) *Stosunki polsko-żydowskie w II Rzeczypospolitej – scenariusz lekcji historii w trzeciej klasie liceum ogólnokształcącego*;
- 11) *Polacy pod zaborami w latach 1864-1914 – scenariusz lekcji historii w drugiej klasie liceum ogólnokształcącego*;
- 12) *Agresje ZSRR po 1945 r. – scenariusz lekcji historii w trzeciej klasie liceum ogólnokształcącego*;

- 13) *Polska polityka zagraniczna w latach trzydziestych dwudziestolecia międzywojennego – scenariusz lekcji historii w trzeciej klasie liceum ogólnokształcącego;*
- 14) *Zamki Jury Krakowsko-Częstochowskiej – scenariusz projektu z historii regionalnej w pierwszej klasie gimnazjum;*
- 15) *Ustrój Księstwa Warszawskiego a Konstytucja 3 maja – scenariusz lekcji historii w drugiej klasie liceum ogólnokształcącego;*
- 16) *Test sprawdzający z historii dla szóstoklasisty.*

Ze względu na zmiany w systemie szkolnictwa i w podstawach programowych materiały te w zdecydowanej większości zostały usunięte jako niezgodne z obowiązującym systemem. Tylko część kart pracy, zawartych wcześniej w scenariuszach, zostało włączonych do funkcjonującej dziś Zintegrowanej Platformy Edukacyjnej jako materiał dydaktyczny.

h) Po opublikowaniu książki *Władze Polski „ludowej” wobec Jasnej Góry w latach 1945-1989* udzieliłem wywiadu do czasopisma „W Sieci Historii”: *Rafał Łatka rozmawia z... dr. Jarosławem Durką, autorem książki „Władze Polski »ludowej« wobec Jasnej Góry w latach 1945-1989, Warszawa 2021 („W Sieci Historii” 2021, nr 11-12, s. 84).*

7. Oprócz kwestii wymienionych w pkt. 1-6, wnioskodawca może podać inne informacje, ważne z jego punktu widzenia, dotyczące jego kariery zawodowej.

a) Niezależnie od pracy naukowej nad książką o Jasnej Górze i badaniami dotyczącymi historii Kościoła w okresie Polski „ludowej”, kontynuowałem nurt związany z historią ziemiaństwa. Oprócz wspomnianych przeze mnie tematów związanych z przedstawicielami rodziny Radziwiłłów (zajmowałem się tą tematyką zarówno przy pisaniu pracy magisterskiej, jak i doktorskiej), podejmuję się pisanie artykułów naukowych dotyczących różnych innych rodzin ziemiańskich. Szczególnie interesują mnie ich losy w okresie powojennym. W 2015 r. byłem redaktorem naukowym 15 numeru „Zeszytów Kaliskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk”. Tematyka opublikowanych artykułów dotyczyła historii ziemiaństwa a numer nosił tytuł „Ziemiaństwo kaliskie, wielkopolskie i polskie w XIX i XX wieku”.

Od kilkunastu lat systematycznie uczestniczę w sympozjach naukowych, organizowanych przez Związek Polaków w Rumunii. Prowadzę badania naukowe dotyczące relacji polsko-rumuńskich w XX wieku. Tutaj też początkowo bazowałem na wiedzy i doświadczeniu, wynikającym z tematu pracy doktorskiej. Janusz Radziwiłł należał przecież do jednego z twórców zrębów dyplomacji polskiej w 1918 r. Początkowo opracowywałem biogramy polskich dyplomatów w Rumunii. Z czasem podejmowałem tematy szersze, związane z poszczególnymi wątkami relacji polsko-rumuńskich w okresie międzywojennym. Podjąłem się też opracowania tematów, dotyczących okresu powojennego. Były to dwa teksty na temat działań wywiadowczych i kontrwywiadowczych w czasach PRL. Opracowania te z powodzeniem przeszły proces recenzyjny i zostały opublikowane.

Jako nauczyciel historii w szkole, doradca metodyczny z historii i współpracownik Instytutu Historii Uniwersytetu Opolskiego, wykładający przedmioty dydaktyczne i prowadzący ćwiczenia, opublikowałem też artykuły i rozdziały, dotyczące historii szkolnictwa, ale też poruszające niektóre zagadnienia związane z dydaktyką historii.

Szczegółowy wykaz wszystkich moich publikacji w podejmowanych przeze mnie różnych nurtów badawczych znajduje się w załączonym wykazie osiągnięć naukowych.

b) W 2022 r. w związku z moją twórczością naukową zostałem odznaczony Medalem Stulecia Odzyskanej Niepodległości.